

kog pokreta u razdoblju između ruske revolucije i pobjede fašizma u Njemačkoj, a u drugom je obuhvaćeno vrijeme fašističke vladavine (1933—1945), uključujući i drugi svjetski rat. Veoma objektivno i realno uspjelo je autoru u ta dva poglavlja objasniti kretanja u radničkom pokretu Evrope nakon završetka prvoga svjetskog rata, zaustavljanje revolucionarnih kretanja pod utjecajem stabilizacije kapitalizma i prilike koje su omogućile nacionalsocijalistima da preuzmu u Njemačkoj vlast i da, ugušivši terorom napredni radnički pokret Njemačke, organiziraju vojnu silu orijentiranu na osvajanja drugih država. U tom poglavlju obrađena je i djelatnost Komunističke internacionale i ukazano na nedostatke koji su onemogućili komunistima da postanu vodeća sila u pojedinim sredinama.

Poslijeratni radnički pokret u Evropi opisan je u sedmom, zaključnom poglavlju. Abendroth nam u tom poglavlju daje mnogo interesantnih zapažanja, lucidne zaključke i analize, uočavajući osnovne tendencije u razvoju evropskoga radničkog pokreta razlomljenog između velikih sila.

O Jugoslaviji Abendroth govori na dva mjesta. Na strani 147/8 vodstvo Narodnooslobodilačke vojske pripisuje jugoslavenskim komunistima, ukazujući u isto vrijeme na nepremostiv socijalni i politički jaz između jugoslavenskih komunista i monarhističko-nacionalističkih grupa Draže Mihailovića. Na strani 173—176 Abendroth opisuje razvoj političkih prilika u Jugoslaviji i analizira odnos Jugoslavije prema Sovjetskom Savezu. Usprkos nekoliko pogrešnih konstatacija i interpretacija, Abendrothova su zapažanja veoma interesantna i ukazuju na neodložnu potrebu da se istraživanjima poslijeratnog razvoja radničkog pokreta i u našoj zemlji posveti veća pažnja.

I na kraju treba istaći da Abendrothovo djelo nije neka produbljena studija, ali da je zbog pristupačnog načina pisanja, oslobođenog svake pristranosti, autor stvorio djelo koje zaslužuje pažnju i ukazuje na mogućnost obrade socijalno-radničkih tema i u kapitalističkim sredinama.

Mira Kolar-Dimitrijević

HISTORY AND THEORY. STUDIES IN THE PHILOSOPHY OF HISTORY, Vol. I—X (1960—61 — 1971)

Časopis *History and Theory* izdaje Wesleyan University Press, Middletown (Connecticut — USA). Urednik je časopisa *George H. Nadel*, a uredničko vijeće čine poznati povjesničari iz zapadnoevropskih i američkih sveučilišnih centara. Časopis izlazi triput godišnje i, osim toga, uz svako godište izlazi obično i jedan dodatak. Dodaci su tematski uređivani, tj. objelodanjuju radove o određenoj temi ili donose bibliografske priloge. Osnovna je usmjerenost časopisa, kako to već i podnaslov određuje, filozofija povijesti. Međutim, filozofija povijesti je shvaćena u najopćenitijem značenju i *History and Theory* objavljuje radove koji se odnose na probleme teorije povijesti (uzroci, objašnjenja, uopća-

vanya, zakoni, determiniranost povijesnih zbivanja), povijest historiografije (radovi o povjesničarima, filozofima povijesti itd.), metodologije povijesti (izbor činjenica, interpretacije, objektivnost) te odnose sa srodnim znanstvenim disciplinama (ekonomija, psihologija, antropologija, sociologija itd.). S obzirom na porijeklo autora priloga, časopis je orijentiran uglavnom na zemlje Zapadne Evrope i SAD. Svaki broj časopisa, uz više rasprava i članaka, donosi i prikaze knjiga koje ulaze u tematsko područje časopisa. Gotovi svi objelodanjeni radovi tiskani su na engleskom jeziku, a tek nekoliko na francuskom.

U ovoj kratkoj informaciji upozorio bih — ne ulazeći u ocjenu idejne orijentacije i koncepcije časopisa kao cjeline, kao ni kvalitete i dometa objavljenih priloga (u 10 do sada izašlih godišta objelodanjeno je više od 100 rasprava i članaka) — samo na bibliografske priloge i na naslove tematskih cjelina koje obuhvaćaju dodatke pojedinih godišta.

Tako »Bibliography of Works in the Philosophy of History 1945—1957« čini dodatak I godištu (*History and Theory*, Beiheft 1/1961). Tu je bibliografiju sastavio *John C. Rule* i u njoj su obuhvaćene knjige i članci objavljeni u različitim časopisima. Dakako, i ovdje je filozofija povijesti shvaćena u već spomenutom najopćenitijem značenju. Bibliografski podaci donose se razvrstani po godinama izlaženja, abecednim redom imena autora, i to najprije knjige, a zatim članci. Uz pojedine knjige označeni su i mogući prijevodi kao i ocjene i prikazi objavljeni u znanstvenim publikacijama. Potrebno je, međutim, naglasiti da su tom bibliografijom obuhvaćeni samo radovi nastali u tzv. »Zapadnom svijetu« (Zapadna Evropa, Amerike), da nisu obuhvaćene marksističke interpretacije (ni one nastale u »Zapadnom svijetu«), te da su isključeni radovi o nekim poznatim povjesničarima i filozofima povijesti, npr. Toynbeeu, Croceu, Rankeu i još nekim. Prema mišljenju autora, o tome treba sačiniti posebne bibliografije, ali, dakako, to u svakom slučaju ostaje značajan nedostatak te bibliografije. Inače, bibliografija *J. C. Rulea* obuhvaća 1307 naslova, a na kraju se nalaze indeksi pojmova i vlastitih imena koji omogućavaju lakše snalaženje. Na tu bibliografiju nadovezuje se »Bibliography of Works in the Philosophy of History 1958—1961« (Beiheft 3/1964), tj. dodatak III godištu časopisa *History and Theory*. Autor je *M. Nowicki*. U istom dodatku *J. C. Rule* objavio je nadopunu bibliografije za razdoblje 1945—1957. godine. Zatim je u dodatku VI godištu (Beiheft 7/1967) objavljen nastavak za razdoblje od 1962. do 1965. godine, a u dodatku IX godištu (Beiheft 10/1970) nastavak za razdoblje od 1966. do 1968. godine, kao i nadopuna bibliografije za godine 1962—1965. Autor je tih bibliografskih priloga *Lewis D. Wurgast*, a urađeni su, uglavnom, prema istim principima kao i bibliografija *J. C. Rulea*. Prema tome, u dodacima I, III, VI i IX godištu (Beiheft 1, 3, 7 i 10) časopisa *History and Theory* objavljena je bibliografija radova o filozofiji povijesti za razdoblje od 1945. do kraja 1968. godine. Ona, usprkos spomenutim nedostacima, predstavlja dragocjen prilog za sve istraživače, odnosno za znanstvene radnike koje zanima ta problematika. Dakako, ona je zanimljiva i korisna i za sve ostale povjesničare.

Osim toga, u *History and Theory* objavljeni su još ovi bibliografski prilozi: *John C. Rule, B. Stevens-Crosby* »Bibliography of Works on Arnold Toynbee« (2/1965, 212—233 str.); *John C. Rule, Ralph D. Handen* »Bibliography of Works on Carl Lotus Becker and Charles Austin Beard, 1945—1963« (3/1966, 301—314 str.); *Melvin Richter* »Bibliography of Signed Works by Elis Halévy«

(Beiheft 7/1967). U okviru tematskih cjelina, dodatak IV godištu (Beiheft 5/1965) objedinio je više priloga različitih autora o temi »The Historiography of the History of Philosophy«, dodatak V godištu (Beiheft 6/1966) ima osnovnu temu »History and the Concept of Time«, dodatak VII godištu (Beiheft 8/1968) donosi priloge o temi »On the Method in the History of Religious« i dodatak VIII godištu (Beiheft 9/1969) ima kao temu »Studies in Quantitative History and the Logic of the Social Sciences«.

Na kraju bih još označio da je u broju 1/1967. tiskan indeks objavljenih priloga I — V (1960—1966) godišta. Prema abecednom redu imena autora priloga donose se najprije kratki rezimeji objavljenih rasprava i članaka, a zatim slijedi pregled recenziranih i prikazanih knjiga prema abecednom redu autora knjiga.

Marijan Matićka